

Sygn. akt I ACa 432/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Joanna Naczyńska
Sędziowie :	SA Piotr Łakomiak SA Ewa Majwald-Lasota
Protokolant :	Julia Karnat

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2023 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa F. Z. i D. Z.

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w (...) Spółce Akcyjnej w P. (poprzednio: Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.)

o naprawienie szkody górniczej

na skutek apelacji obu pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 16 grudnia 2021 r., sygn. akt II Cgg 37/19

oddala apelację;

zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powodów z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego 8 100 (osiem tysięcy sto) złotych, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od daty uprawomocnienia się tego orzeczenia o kosztach.

SSA Piotr Łakomiak	SSA Joanna Naczyńska	SSA Ewa Majwald-Lasota
--------------------	----------------------	------------------------

Sygn. akt I ACa 432/22

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 16 grudnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej Spółki (...) SA w B. na rzecz powodów F. Z. i D. Z. 1.673.547,66 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie: od 1.069.283,40 zł - od 9 lutego 2019 r., a od 604.264,26 zł - od 25 lipca 2020 r.; a nadto zasądził od obu pozwanych, tj. Spółki (...) SA w B. oraz (...) sp. z o.o. w P. solidarnie na rzecz powodów 1.279.199,67 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie: od 914.533,85 zł - od 28 lipca 2020 r., a od 364.665,82 zł - od 5 listopada 2020 r.; oddalił powództwo w pozostałej części i zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powodów 10.800 zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał pobrać od pozwanych solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach 156.966,30 zł z tytułu nieuiszczonych kosztów sądowych.

Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy podjął po ustaleniu, że:

Powodowie są użytkownikami wieczystymi we wspólności majątkowej małżeńskiej nieruchomości zabudowanej położonej w P. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach prowadzi obecnie księgę wieczystą nr (...). Nieruchomość ta usytuowana jest w granicach obszaru B. VI i terenu górniczego B. VII, w którym na podstawie koncesji nr (...) z 6 kwietnia 2017 r. eksploatację węgla kamiennego do 31 grudnia 2030 r. może prowadzić i prowadzi pozwana Spółka (...).

Eksploatacja (...) Spółki (...), której wpływy oddziaływały i nadal oddziałują na nieruchomość powodów prowadzona jest od 2005r. w pokładach 414/1, 419, 504, 506, 510wl, 510wll, 510wlll i 615. Wpływy te spowodowały szkody w nieruchomości powodów, które zaczęły ujawniać się od początku 2015 r. Podstawowymi czynnikami wpływającymi na czas trwania procesu deformacji (ujawniania się wpływów) są: głębokość eksploatacji, budowa górotworu oraz stopień jego zruszenia robotami górniczymi i prędkość postępu frontu eksploatacji. W przypadku rejonów eksploatacyjnych kopalń od wielu lat prowadzących eksploatację, jak w rozpatrywanym przypadku, podstawowe znaczenie ma głębokość eksploatacji, gdyż pozostałe warunki są raczej identyczne. Biorąc pod uwagę, że maksymalna głębokość eksploatacji, która oddziaływała na nieruchomość powodów wynosi maksymalnie ok. 600 m, czas trwania końcowej fazy procesu deformacji wynosi około 10 miesięcy. W związku z tym, szkody w nieruchomości powodów, ujawniające się od 2015 r., mogła spowodować eksploatacja, która została zakończona najpóźniej do końca 2013 r., tj. eksploatacja prowadzona w pokładach 504, 510wl i 510wll.

Deformacje terenu w rejonie zabudowań powodów na skutek eksploatacji prowadzonej do 30 listopada 2018 r. sumarycznie osiągnęły wskaźniki III-IV kategorii przy obniżeniach około 0,82m. Od 1 grudnia 2018 r. do roku 2020 KWK (...) ruch P. prowadzi i planuje prowadzić eksploatację w pokładzie 510wl, która obejmowała swoimi wpływami i obejmować będzie posesję powodów. Pokład eksploatowany będzie na wysokość około 3m na głębokości ok. 400 m na północny wschód od nieruchomości powodów, w odległości od 10 do 700 m. Eksploatacja prowadzona przez Spółkę (...) po 30 listopada 2018 r. powoduje w rejonie usytuowania budynków powodów deformacje o prognozowanych wskaźnikach dla III kategorii i obniżenia ok. 0,37 m.

W rejonie usytuowania nieruchomości powodów występują zroby po eksploatacji rud cynku i ołowiu (...) O., prowadzonej na głębokości poniżej 80m. Biorąc pod uwagę powyższe oraz dodatkowo znaczące (III kategoria) deformacje wywołane prowadzoną eksploatacją nie można wykluczyć reaktywacji „płytkich” zrobów i występowania w tym rejonie deformacji nieciągłych. W trakcie oględzin, 10 września 2019 r. na parceli powodów stwierdzono występowanie deformacji nieciągłych w postaci szczelin. Deformacje te mogły powstać wskutek reaktywacji zrobów rudnych, zalegających na niewielkich głębokościach.

Znaczące wychylenia budynków usytuowanych na nieruchomości powodów ujawniły się począwszy od roku 2017. Uciążliwość tego wychylenia należy zakwalifikować jako dużą i dokuczliwą, odczuwalną dla ludzi i powodującą zakłócenia w normalnym użytkowaniu budynków, wymagającą bieżących interwencji.

Za szkody, powstałe na skutek działalności górniczej prowadzonej do 30 listopada 2018 r. odpowiedzialność ponosi (...) SA, natomiast za szkody powstałe na skutek eksploatacji prowadzonej od 1 grudnia 2018 r. do nadal odpowiedzialność ponosi Spółka (...). Wpływy eksploatacji prowadzonej od 2014 r. do 30 listopada 2018

r. spowodowały w rejonie nieruchomości powodów obniżenia o wartości 807 mm, a obniżenia na skutek zakresu eksploatacji prowadzonej od 1 grudnia 2018 r. do nadal - 369 mm. Biorąc pod uwagę wielkości obniżenia, które ujawniły się do 30 listopada 2018 r. i po tej dacie można ustalić współodpowiedzialność (...) SA i Spółki (...). Wpływy eksploatacji górniczej na nieruchomość powodów ujawniają się nadal, choć uspokojenie terenu w tym rejonie nastąpiło w 2020 r.

Nieruchomość powodów jest zabudowana: budynkiem mieszkalno-biurowym o powierzchni 395 m², budynkiem magazynowym o powierzchni 32 m², budynkiem hali produkcyjnej o powierzchni 96 m², budynkiem warsztatu nr (...) o powierzchni 541 m², budynkiem warsztatu nr (...) o powierzchni 255 m², budynkiem magazynowym o powierzchni 59 m². Wychylenie budynków w granicach od 28 – 33,5 mm/m w przypadku budynków warsztatowo-magazynowych oraz 20,3 mm/m w przypadku budynku mieszkalno-biurowego, kwalifikuje je do rektyfikacji bądź wyłączenia z użytkowania. Budynki te były wielokrotnie remontowane, nadto budynek mieszkalno-biurowy, warsztaty z częścią socjalną i warsztat zdylatowane. W budynku mieszkalno-biurowym, warsztacie z częścią socjalną oraz warsztacie wykonano żelbetową opaskę wokół fundamentów. Pomimo prowadzonych stale prac remontowych i zabezpieczających we wszystkich budynkach znajdujących się na posesji, ujawniają się nowe szkody. Stwierdzono w nich pęknięcia: ścian wewnętrznych i zewnętrznych; przewodów kominowych; nadproży drzwiowych; płyt dachowych przy styku z konstrukcją stalową; tynków wewnętrznych ścian i sufitów, zarysowanie faset; a nadto zwichrowanie i zakleszczenie stolarki okiennej i drzwiowej; spękania tynków elewacji na budynku mieszkalno-biurowym; deformacje nawierzchni z kostki betonowej i trylinki i deformacje ogrodzenia. Naprawa budynków przez rektyfikację nie tylko jest praktycznie niemożliwa, co wręcz niecelowa i nieopłacalna.

Teren nieruchomości jest użytkowany jako plac składowy i parking. Jest ogrodzony na długości 332 m. płotem betonowym podpartym i zabezpieczonym blachą trapezową. Przęsła ogrodzenia są zwichrowane zarówno w płaszczyźnie pionowej, jak i poziomej. Ogrodzona, utwardzona nawierzchnia zajmuje powierzchnię 1727 m². Jest utwardzona trylinką, kostką betonową względnie betonem lub asfaltem. Na całej powierzchni występują znaczne deniwelacje oraz miejscowe deformacje nieciągłe. Gdy powodowie nabyli nieruchomość, nawierzchnia z trylinki była powyłamywana i w złym stanie, dlatego wykonali nawierzchnię na nowo. W miejscach starej nawierzchni z trylinki została położona nowa, a w innych obszarach nieruchomości kostka brukowa. Nie przeczy to temu, że w 1964 r. na terenie nieruchomości mogła być trylinka, ale w 2010 r. nie nadawała się już do użytku biorąc pod uwagę to, że była zużywana poprzez ciężki transport samochodowy, a standardowo dla tego rodzaju nawierzchni czas użytkowania przyjmuje się na 50 lat, zależnie od sposobu jej użytkowania. Obszar ten zawsze był objęty wpływami górniczymi.

Wartość odtworzeniowa poszczególnych elementów, przy uwzględnieniu jego zużycia, wynosi 2.071.985,04 zł, w tym:

budynku mieszkalno- biurowego – 487.074,48 zł;

budynku biurowo- magazynowego – 230.168,44 zł;

warsztatu z częścią socjalną 1 – 122.100,07 zł;

warsztatu z częścią socjalną 2 – 343.790,54 zł;

warsztatu – 277.854,32 zł;

przybudówki – 127.046,06 zł;

magazynu – 45.704,35 zł;

nawierzchni – 422.800,95 zł;

ogrodzenia – 15.455,83 zł.

Obiekty zlokalizowane na nieruchomości powodów są wyłączone z użytkowania, mimo prowadzonych na bieżąco zabezpieczeń, ulegają dalszym uszkodzeniom. Konieczna jest ich rozbiórka, której koszty wyniesie 880.962,29 zł, w tym:

- budynku mieszkalno- biurowego – 169.626,89 zł;
- budynku biurowo- magazynowego – 106.487,37 zł;
- warsztatu z częścią socjalną 1 – 50.723,76 zł;
- warsztatu z częścią socjalną 2 – 163.307,23 zł;
- warsztatu – 130.192,48 zł;
- przybudówki – 51.906,97 zł;
- magazynu – 24.266,07
- nawierzchni – 87.366,96 zł;
- ogrodzenia – 16.216,30 zł;
- plantowania terenu, wywozu gruzu – 80.668,26 zł.

1 lutego 2018 r. pozwana (...) SA nabyła nieodpłatnie od pozwanej Spółki (...) - na podstawie art. 8a ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego oznaczoną część zakładu (...) Ruch P. I i stosownie do art. 8c ust. 1 tej ustawy wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki zbywcy wynikające z ustawy z 9 czerwca 2011 r. prawo geologiczne i górnicze oraz innych ustaw w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne do prowadzenia zakładu górniczego, a także przejęła zobowiązania z tytułu szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego w przestrzeni przynależnej do nabytej KWK (...), w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów. Naprawa tych szkód w trybie awaryjnym oraz docelowym była przedmiotem licznych uzgodnień i ugód między powodami a Spółką (...). Ugody te zostały wykonane za wyjątkiem przedwstępnej ugody z 25 kwietnia 2016 r. nr (...), której przedmiotem była kompleksowa naprawa szkód i wypłata odszkodowania stanowiącego równowartość kosztów przywrócenia do stanu poprzedniego zabudowań warsztatowo- magazynowych, które miało nastąpić po opracowaniu techniczno-ekonomicznej analizy opłacalności remontu. Analiza ta została sporządzona, jednak strony nie zrealizowały ugody z uwagi na planowane nieodpłatne zbycie zakładu (...) na rzecz (...) SA. W piśmie z 16 stycznia 2019 r. Spółka (...) poinformowała powodów, że odpowiedzialność za zapłatę jednorazowego odszkodowania przejęła (...) SA Oddział P. I, oraz, że Węgłokoks Kraj KWK (...) prowadzi jeszcze eksploatację górniczą w pokładzie 510wl, która oddziałuje na zabudowania powodów, zatem to ona naprawy szkód górniczych wymagających zastosowania trybu awaryjnego. Pismem z 11 stycznia 2019 r. powodowie wezwali pozwaną (...) SA do przedstawienia im analizy opłacalności remontu wraz z projektem ugody. Pozwana doręczyła powodom tę analizę, datowaną na 15 lipca 2018 r. z której wynika, że koszty remontu budynków przekroczą ich wartość techniczną. W analizie określono wartość jednorazowego odszkodowania na 766.792,70 zł (segment nr 1 – 204.472,60 zł, segment nr 2 – 417.122,40 zł, segment nr 3 – 145.197,70 zł) oraz kosztów rozbiórki w kwocie 302.490,70 zł.

Pismem z 7 lutego 2019 r. powodowie wezwali pozwaną Spółkę (...) do ugody w przedmiocie zapłaty jednorazowego odszkodowania w kwocie 766.792,27 zł i kosztów rozbiórki w łącznej kwocie 302.490,70 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od 15 lipca 2018 r. – w terminie do 10 marca 2019 r.

Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w P. prowadzi postępowanie administracyjne w sprawie stanu technicznego obiektów na nieruchomości powodów. Postanowieniem nr (...) z 9 stycznia 2020 r. nałożył na powodów obowiązek przedstawienia oceny technicznej określającej stan techniczny budynków. Nakaz rozbiórki obiektów jest tylko kwestią czasu.

Powyższe ustalenia Sąd Okręgowy poczynił w oparciu o dokumenty, których prawdziwość i autentyczność nie była kwestionowana. Za wiarygodne uznał zeznania powódki, ponieważ były spójne, konsekwentne i znalazły potwierdzenie w pozostałym zgromadzonym materiale dowodowym. Uwzględnił także opinie biegłych sądowych: z zakresu geologii i górnictwa W. K. oraz z zakresu budownictwa B. R.. Podkreślił, że poziom wiedzy biegłych i ich wieloletnie doświadczenie, a także fachowość złożonych przez nich opinii, a nadto przejrzystość i klarowność rozumowania, które doprowadziło do wyrażonych w nich wniosków, przemawiały za uznaniem ich opinii za miarodajne dla rozstrzygnięcia. Opinia biegłego sądowego W. K. pozwoliła na ustalenie jakie szkody spowodowane zostały działalnością górnictwem i przez którą z pozwanych. Z kolei opinia i opinia uzupełniająca biegłej sądowej B. R. pozwoliła na ustalenie sposobu naprawy szkód górniczych, a w szczególności, że koszty naprawy przewyższa wartość odtworzeniową poszczególnych obiektów, a nadto kosztów ich rozbiórki. Przyjął, że opinie biegłych dostarczyły niezbędnych dla rozstrzygnięcia specjalistycznych wiadomości oraz, że złożone opinie nie wymagały dalszych wyjaśnień, ani uzupełnienia. Podkreślił, że sąd nie jest zobowiązany dopuścić dowodu z opinii kolejnego biegłego tylko z tej przyczyny, że dotychczasowa opinia była dla strony niekorzystna (wyrok SN z 13 stycznia 2016 r., sygn. akt V CSK 262/15).

Dokonując oceny prawnej zasadności powództwa, Sąd Okręgowy stwierdził, że zdarzenie wywołujące szkodę zaistniało po wejściu w życie ustawy z 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (dalej p.g.g.). Zgodnie z art. 144 ust. 1 tej ustawy właściciel nie może sprzeciwić się zagrożeniom wiążącym się z ruchem zakładu górniczego prowadzonym zgodnie z ustawą. Może jednak żądać naprawienia wyrządzonej tym ruchem szkody, na zasadach określonych tą ustawą. Przy czym w myśl art. 145 p.g.g. jeżeli ustawa ta nie stanowi inaczej, do naprawienia szkód, o których mowa w art. 144 ust. 1 i 2, stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, w tym art. 435 § 1, w myśl którego prowadzący na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, paliw płynnych, itp.) ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub w mieniu, wyrządzoną przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności. Szkodą w ujęciu prawnym jest każdy uszczerbek majątkowy w czyichś dobrach, za który prawo czyni kogoś odpowiedzialnym. Zgodnie z art. 361 § 2 k.c. naprawienie szkody obejmuje wyrównanie straty, które poszkodowany poniósł oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu nie wyrządzono szkody, przy czym - stosownie do art. 361 § 1 k.c. - zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynika. Zgodnie zaś z art. 363 § 1 zd. 1 k.c. naprawienie szkody powinno nastąpić według wyboru poszkodowanego przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej – według wyboru poszkodowanego.

Szkody istniejące w dacie przejęcia odpowiedzialności przez (...) SA (tj. 30 listopada 2018 r.). Podstawą odpowiedzialności pozwanej (...) SA za szkody powstałe do 30 listopada 2018 r. jest art. 8c ust. 1 ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego stanowiący *lex specialis* w stosunku do art. 55⁴ k.c. normującego solidarną odpowiedzialność zbywcy i nabywcy przedsiębiorstwa (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 26 kwietnia 2016 r., I ACa 1005/15). A do naprawienia szkód górniczych powstałych od 1 grudnia 2018 r. - z uwagi na ich deliktowy charakter - zobowiązane są obie pozwane - solidarnie. Po zbyciu zakładu (...) Ruch P. I pozwana Spółka (...) w dalszym ciągu prowadziła eksploatację górnictwem, która oddziaływała negatywnie na nieruchomości powodów, nadto w tym okresie na nieruchomości powodów również dalej oddziaływały wpływy KWK (...) nabytej przez (...) SA. Nie można dokonać szczegółowego i dokładnego ustalenia za jakie konkretnie szkody powstałe od 1 grudnia 2018 r. odpowiada każdy podmiot z osobna, gdyż ich wpływy zachodzą na siebie. Tym samym nie można dokonać podziału ich odpowiedzialności w stosunku procentowym. Z uwagi na deliktowy charakter tych szkód, a ich naprawę pozwane odpowiadają solidarnie.

Powyższe konkluzje legły u podstaw zasądzenia przez Sąd Okręgowy na rzecz powodów:

od pozwanej (...) SA – kwoty 1.673.547,66 zł, obejmującej odszkodowanie za: budynek biurowo - magazynowy w kwocie 230.168,44 zł, warsztat z częścią socjalną (1) w kwocie 122.100,07 zł, warsztat z częścią socjalną (2) w kwocie 343.790,54 zł, warsztat w kwocie 277.854,32 zł, przybudówkę w kwocie 127.046,06 zł, magazyn

w kwocie 45.704,35 zł, koszty rozbiórki budynku biurowo - magazynowego w kwocie 106.487,37 zł, koszty rozbiórki warsztatu z częścią socjalną w kwocie 50.723,76 zł, koszty rozbiórki warsztatu z częścią socjalną w kwocie 163.307,23 zł, koszty rozbiórki warsztatu w kwocie 130.192,48 zł, koszty rozbiórki przybudówki w kwocie 51.906,97 zł i koszty rozbiórki magazynu w kwocie 24.266,07 zł;

od obu pozwanych solidarnie: kwoty 1.279.199,67 zł, obejmującej odszkodowanie za: budynek mieszkalno-biurowy w kwocie 487.074,48 zł, nawierzchnię w kwocie 422.800,95 zł, ogrodzenie w kwocie 15.445,83 zł, koszty rozbiórki budynku mieszkalno- biurowego w kwocie 169.626,89 zł, koszty rozbiórki nawierzchni w kwocie 87.366,96 zł, koszty rozbiórki ogrodzenia w kwocie 16.216,30 zł, koszty plantowania terenu w kwocie 80.668,26 zł.

Powyższe kwoty, Sąd Okręgowy zasądził wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie – na podstawie art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 1 i 2 k.c., wyjaśniając że zgodnie z art. 455 k.c. spełnienie świadczenia przez dłużnika powinno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu go przez wierzyciela, przy czym termin „niezwłocznie” należy rozumieć jako „realny”, w którym dłużnik przy uwzględnieniu okoliczności miejsca i czasu oraz regulacji art. 354 k.c. i art. 355 k.c. będzie w stanie dokonać zapłaty (wyrok SN z 13.12.2006 r. II CSK 293/06, za: wyrok SN z 11.02.2010r., I CSK 262/09). Odsetki te zasądził:

od 1.069.283,40 zł - od 9 lutego 2019 r., jako dnia następnego po dniu odebrania przedsądowego wezwania do zapłaty, gdyż pozwana (...) SA nie uczyniła zadość temu wezwaniu mimo, że dysponowała już analizą ekonomiczną sporządzoną na zlecenie Spółki (...);

od 604.264,26 zł - od 25 lipca 2020 r., jako dnia następnego po dniu odebrania przez pozwaną zasadniczej pisemnej opinii biegłej, z której wynikała pełna kwota odszkodowania;

od 914.533,85 zł - od 28 lipca 2020 r., jako od dnia następnego po dniu odebrania przez pozwane zasadniczej pisemnej opinii biegłej, z której wynikała pełna kwota odszkodowania;

od 364.665,82 zł - od 5 listopada 2020 r., jako od dnia następnego po dniu odebrania przez pozwane pisemnej uzupełniającej opinii biegłej, z której to wynikała kwota odszkodowania za nawierzchnię.

Sąd Okręgowy oddalił powództwo w części obejmującej żądanie zasądzenia powyższych kwot solidarnie na ich rzecz (solidarność czynna). Wyjaśnił, że w przypadku wspólności majątkowej małżeńskiej, w jakiej pozostają powodowie, każdy z nich jest uprawniony do przyjęcia wierzytelności, a w sytuacji spełnienia świadczenia stanowiącego składnik wspólności majątkowej małżeńskiej do rąk jednego z małżonków, oboje małżonkowie korzystają z tego świadczenia, w związku z czym nie ma podstaw do zasądzenia świadczenia solidarnie na rzecz powodów, ani do jego zasądzenia w częściach równych, pomimo istnienia domniemania równych udziałów w majątku wspólnym co dotyczy również kosztów procesu. Dlatego też orzekł, że świadczenie pozwanych winno być spełnione na rzecz powodów.

Kosztami procesu Sąd Okręgowy obciążył pozwane, zasądając od nich solidarnie (solidarność bierna) na rzecz powodów 10.800 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w stawce minimalnej określonej w § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych i nakazując pobrać od pozwanych solidarnie na rzecz Skarbu Państwa 156.966,30 zł z tytułu kosztów sądowych, w tym 147.637,40 zł z tytułu opłaty od pozwu i 9.328,90 zł z tytułu nieuiszczonej części kosztów opinii biegłych sądowych W. K. i B. R..

Apelacje od wyroku wniosły obie pozwane, domagając się jego zmiany przez obniżenie zasądzonej od nich solidarnie kwoty 1 279 199, 67zł o 364 665,82 zł, tj. do kwoty 914 533,85 zł i oddalenie powództwa w części obejmującej żądanie zapłaty 364 665,82 zł z ustawowymi odsetkami od 5 listopada 2020 r. oraz adekwatną zmianę rozstrzygnięcia o kosztach procesu, a także zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego. Alternatywnie wniosły o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Apelacje oparły o zarzuty:

błędnego ustalenia, że gdy powodowie nabywali nieruchomości nawierzchnia z trylinki była powyłamywana i w złym stanie oraz, że wykonali tę nawierzchnię w 2011r. na nowo;

naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c., a także art. 278 k.p.c. przez dowolną, a nie swobodną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i poczynienie ustaleń sprzecznych z treścią tego materiału, a w szczególności błędną i wybiórczą interpretację treści opinii biegłej sądowej B. R.: uzupełniającej z 12 października 2020 r. i ustnej z 16 marca 2021r., a w konsekwencji wadliwe przyjęcie, że kwota odszkodowania za nawierzchnię winna wynosić 422 800,95 zł przy 20% stopniu zużycia, podczas gdy wartość ta – zgodnie z opinią główną tej biegłej z 26 czerwca 2020r. przy przyjętym, 89% stopniu zużycia nawierzchni powinna wynosić 58 135,13 zł;

naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 144 i art. 145 p.g.g. w zw. z art. 435 § 1 k.c.; art. 361 k.c. i art. 363 k.c., a także art. 6 k.c. przez zasądzenie na rzecz powodów odszkodowania za nawierzchnię w kwocie 422 800,95 zł, podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że należne powodom odszkodowanie powinno być o 364 665,82 zł niższe i wynosić 58 135,13 zł.

Pozwana (...) SA ponowiła wniosek o uzupełnienie postępowania dowodowego i zasięgnięcie kolejnej opinii uzupełniającej biegłego sądowego z zakresu budownictwa ze znajomością szkód górniczych (oddalony postanowieniem Sądu Okręgowego z 10 czerwca 2021r. – k.702) w celu ustalenia wartości odtworzeniowej nawierzchni nieruchomości powodów wraz z określeniem stopnia jej naturalnego zużycia i weryfikacji sprzecznych w tym zakresie opinii biegłej sądowej z 26 czerwca 2020 r. wyceniającej odszkodowanie za nawierzchnię na kwotę 58 135,13 zł, którą to wycenę biegła następnie zweryfikowała i zmieniła, wyceniając to odszkodowanie na 422 800,95 zł.

Powodowie wnieśli o oddalenie obu apelacji jako bezzasadnych i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia w sprawie były prawidłowe i znajdowały potwierdzenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Podejmując je, Sąd Okręgowy nie naruszył w żadnej mierze przepisów procesowych, a w szczególności art. 233 §1 k.p.c., jako że nie przekroczył zasad swobodnej oceny dowodów, w tym zasad logiki i doświadczenia życiowego. W swoich judykatach Sąd Najwyższy wielokrotnie stwierdzał, że „jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, to taka ocena dowodów nie narusza zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 k.p.c. i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez Sąd meriti ocena dowodów może być skutecznie podważona” (m.in. wyroki SN z 27 września 2002r., sygn. akt IV CKN 1316/00 oraz sygn. akt II CKN 817/00, niepubl. Takich natomiast naruszeń pozwane nie wykazały odnośnie do ustaleń Sądu Okręgowego dotyczących wykonania nawierzchni nowej z trylinki przez powodów, obecnego stanu tej nawierzchni i jej wartości odtworzeniowej, z uwzględnieniem stopnia jej zużycia.

W szczególności Sąd Okręgowy miał pełne podstawy ku temu, by przyjąć, że powodowie wykonali nową nawierzchnię w 2011r. oraz, że stara nawierzchnia, wykonana w 1964r. była powyłamywana i została zdarta, ponieważ nie nadawała się już do użytku. Wynikało to nie tylko z zeznań powódki, ale także ze zdjęć obrazujących stan nawierzchni w czasie użytkowania nieruchomości przez powodów, w tym okresowy brak utwardzenia terenu i wykonanie nowej nawierzchni z trylinki, kostki brukowej i mas bitumicznych. Fakt wykonania nowej nawierzchni potwierdzała także dokonana przez powodów adaptacja terenu dla własnych potrzeb w postaci wykonania nieistniejącego wcześniej chodnika wzdłuż budynku mieszkalno-biurowego, wjazdów do bram do zabudowań warsztatowych i magazynowych oraz trzech podjazdów do bram z kostki brukowej i dwóch z trylinki. Nie bez znaczenia były także jednoznaczne i stanowcze oraz przekonująco umotywowane opinia biegłej sądowej B. R.: uzupełniająca z 12 października 2020 r. i

ustna, złożona na rozprawie 16 marca 2021 r. Wbrew wywodom apelacji opiniom tym nie brakuje spójności z opinią główną. Biegła uwzględniając zarzuty powodów do opinii głównej i opierając się o dokumentację zdjęciową i oględziny nieruchomości, ostatecznie potwierdziła wykonanie przez powodów nowej nawierzchni w 2011r. Stwierdziła, że nawierzchnia z trylinki wykonana w 1964r. w roku 2010 nie mogła nadawać się już do użytkowania, ponieważ czas użytkowania takiej nawierzchni szacuje się na 50 lat i to przy braku oddziaływania na nią przez wpływy eksploatacji górniczej. Stwierdziła też stanowczo, że trylinka, którą zastała na nieruchomości powodów w dacie oględzin nie mogła mieć 54 lat, zwłaszcza że nie tylko podlegała wpływom eksploatacji górniczej, ale i była zużywana przed nabyciem nieruchomości przez powodów przez ciężki transport samochodowy. Podjęte w tej materii przez Sąd Okręgowy ustalenia wspierał także operat rzeczoznawcy M. Z. sporządzony w 2006 r., z którego wynikało, że nawierzchnia istniejąca w dacie jego sporządzania została wykonana z trylinki w 1964 r., a jej stan techniczny w październiku 2005r. był zły – była już znacznie zużyta i nie obejmowała całego terenu, co obrazowały także dołączone do tego operatu zdjęcia przedstawiające m.in. brak przynajmniej części nawierzchni istniejącej w dacie wniesienia pozwu (k. 496-511). Ustaleń Sądu Okręgowego nie mógł podważyć brak złożenia przez powodów faktur za wykonanie nowej nawierzchni, ponieważ faktury nie są jedynym, wyłącznym dowodem, który mógłby tej okoliczności dowieść, zwłaszcza że minął już nałożony przepisami prawa podatkowego okres przechowywania tych faktur (pięć lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym faktury te zostały wystawione), a zeznania powódki uwiarygadniało wskazanie nazw firm, w których powodowie zakupili materiał na wykonanie nowej nawierzchni, a potwierdzała je w pełni przywołana już wyżej dokumentacja zdjęciowa, a także ostateczne wnioski opinii biegłej B. R.. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wystarczająco zatem wykazywał, także w ocenie Sądu Apelacyjnego, zasadność powództwa.

W tym stanie rzeczy, wbrew zarzutom pozwanej (...) SA postępowanie dowodowe nie wymagało uzupełnienia o kolejną opinię biegłego sądowego z zakresu budownictwa. Argumentacja tej pozwanej, do której przyłączyła się współpозwana Spółka (...), mająca wskazywać na naruszenie przez Sąd Okręgowy art. 227 k.p.c. i art. 278 k.p.c. oraz uzasadniać konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego, ogranicza się do nieuprawnionej polemiki z oceną dowodów dokonaną przez Sąd pierwszej instancji. W tej materii, Sąd Okręgowy trafnie odwołał się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z 15 lutego 1974 r., II CR 817/73 (LEX nr 7404), że dowód z kolejnych biegłych, czy też dowód z uzupełniającej opinii biegłego nie jest konieczny w każdym przypadku, gdy żąda tego strona, która nie jest przekonana co do treści sporządzonej opinii, albo, gdy jej treść nie jest korzystna dla jednej ze stron. Sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z opinii uzupełniającej, bądź dalszej opinii tylko wówczas, gdy zachodzi taka potrzeba, a więc wtedy, gdy opinia, którą dysponuje, zawiera istotne luki, nie odpowiada na postawione tezy dowodowe, jest niejasna, czyli nienależycie uzasadniona lub nieweryfikowalna, tj. gdy przedstawiona przez biegłych analiza nie pozwala organowi orzekającemu skontrolować ich rozumowania co do trafności wniosków końcowych. Taka zaś sytuacja w rozpatrywanej sprawie nie wystąpiła. Cech takich nie sposób bowiem przypisać opiniom biegłej B. R., która trafnie została uznana przez Sąd Okręgowy za miarodajną dla rozstrzygnięcia.

Powodowie wykazali, że wykonali nową nawierzchnię w 2011 r. na potrzeby prowadzonej działalności, po nabyciu prawa użytkowania wieczystego nieruchomości. Tym samym wykazali, że podlegająca odszkodowaniu nawierzchnia nie miała w dacie szkody kilkudziesięciu lat, a tylko dziewięć. W konsekwencji czego stopień zużycia tej nawierzchni nie mógł sięgać – jak wywodzą pozwane 89%. Zasądzone zaskarżonym wyrokiem odszkodowanie nie obejmuje wartości odtworzenia nawierzchni całkowicie nowej, lecz zużytej w 20%. Ustalona zatem przez Sąd Okręgowy wartość odtworzeniowa nawierzchni uwzględnia adekwatny do daty jej wykonania współczynnik zużycia. Sporządzony przez biegłą kosztorys uwzględnia fakt wykonania nawierzchni nie tylko z nowej trylinki, ale także z trylinki nienowej, lecz w dobrym stanie; z płyt betonowych; z kostki betonowej; z kostki brukowej i mas bitumicznych. Uwzględnia także, że wierzchnia warstwa nawierzchni to jedynie jeden z elementów nawierzchni, dla której wykonania konieczne jest również przeprowadzenie prac ziemnych i przygotowanie podbudowy. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy potwierdzał również, że uszkodzenia nawierzchni wykonanej przez powodów w 2011 r. powstały wyłącznie na skutek wpływów eksploatacji górniczej pozwanych, czym innym jest bowiem naturalne zużycie nawierzchni, a czym innym jej zniszczenie na skutek powstania zapadlisk, szczelin i innych osunięć powierzchni.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał, że zarzuty apelacji nie są w stanie wzruszyć trafności zaskarżonego wyroku. Przy jego wydaniu nie doszło do naruszenia wskazanych w apelacji przepisów prawa procesowego, ani też prawa materialnego. Wyrok, w zaskarżonej części w pełni odpowiada prawu. Konkluzje te legły u podstaw oddalenia apelacji - w oparciu o art. 385 k.p.c., jako bezzasadnej. Kosztami postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny obciążył obie pozwane na zasadzie odpowiedzialności za wynik sporu i zasądził od nich - w oparciu o art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. - solidarnie na rzecz powodów 8 100 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, tj. w stawce minimalnej określonej w § 2 pkt. 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Kwotę tę, stosownie do art. 98 §1¹ k.p.c., zasądził z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o tych kosztach.

SSA Piotr Łakomiak SSA Joanna Naczyńska SSA Ewa Majwald-Lasota